

Finanční arbit r

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/11793/2015

Spisová značka (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/SU/98/2015

N á l e z

Finanční arbit r příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 29. 1. 2015 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu navrhovatele ■, zastoupeného na základě plné moci ze dne 11. 11. 2013 JUDr. Ervínem Perthenem, advokátem se sídlem Velké náměstí 135/19, 500 03 Hradec Králové (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti CK FINANCE s. r. o., IČO 29204445, se sídlem Zahradníčkova 1220/20a, 150 00 Praha 5, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, spisová značka C 191061 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi s přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti smlouvy o půjčce, určení, že Navrhovatel Instituci ze smlouvy o půjčce ničeho nedluží a určení neplatnosti zástavní smlouvy, takto:

- I. Určuje se, že smlouva o půjčce, kterou uzavřeli dne 4. 4. 2013 navrhovatel, ■ a instituce, společnost CK FINANCE s. r. o., IČO 29204445, se sídlem Zahradníčkova 1220/20a, 150 00 Praha 5, je podle § 9 odst. 1 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, neplatná.
- II. Návrh o určení, že navrhovatel, ■, ze smlouvy o půjčce ze dne 4. 4. 2013 instituci, CK FINANCE s. r. o., ničeho nedluží, se podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.
- III. Řízení se v části, ve které se navrhovatel, ■, domáhá určení, že zástavní smlouva, kterou dne 4. 4. 2013 uzavřel s institucí, CK FINANCE s. r. o., je neplatná, se podle ustanovení § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 142 odst. 1 správního řádu zamítá.
- IV. Instituce, CK FINANCE s. r. o., je povinna podle § 17a zákona o finančním arbitrovi zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč (slovy: patnáct tisíc korun českých) na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. ú. ■, variabilní symbol platby 982015, konstantní symbol platby 558, a to do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se v řízení před finančním arbitrem domáhá určení neplatnosti smlouvy o půjčce, kterou uzavřel s Institucí, určení, že Navrhovatel Instituci ze smlouvy o půjčce ničeho nedluží a dále určení neplatnosti zástavní smlouvy, kterou s Institucí uzavřel v souvislosti se smlouvou o půjčce.

Finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 4. 4. 2013 smlouvu o půjčce, na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout částku ve výši 150.000 Kč, a Navrhovatel se zavázal tyto finanční prostředky vrátit a zaplatit za ně úroky (dále jen „Smlouva o půjčce“). Finanční arbitr současně zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli za účelem zajištění úvěru poskytnutého na základě Smlouvy o půjčce téhož dne zástavní smlouvu, na základě které bylo ve prospěch Instituce zřízeno zástavní právo na nemovitostech ve vlastnictví Navrhovatele (dále jen „Zástavní smlouva“).

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel při uzavírání Smlouvy o půjčce a Zástavní smlouvy, nebo v rámci svých práv a povinností ze Smlouvy o půjčce a Zástavní smlouvy vyplývajících, vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti, nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi.

Instituce je držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“ s datem vzniku oprávnění dne 8. 11. 2010. Instituce tedy v době uzavření Smlouvy o půjčce nedisponovala živnostenským oprávněním s předmětem podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“, na jehož základě by byla při splnění dalších podmínek v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, oprávněna v době uzavření smluvního vztahu zprostředkovávat nebo poskytovat spotřebitelské úvěry (dále jen „živnostenský zákon“).

Finanční arbitr proto zkoumal, zda Instituce vystupovala ve vztahu s Navrhovatelem založeném Smlouvou o půjčce jako instituce ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi, tedy zda vystupovala jako věřitel nebo zprostředkovatel při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, ačkoli k tomu neměla podnikatelské oprávnění. Zákon o finančním arbitrovi nevymezuje věřitele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, definici těchto pojmů je tedy nutné hledat v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“).

Zákon o spotřebitelském úvěru definuje v § 3 písm. b) věřitele jako „osobu nabízející nebo poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.“ Zprostředkovatel spotřebitelského úvěru je poté vymezen v § 3 písm. c) jako „osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo jí jménem věřitele uzavírá.“

Podle ustanovení § 3a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), platí, že „[p]ovaha nebo platnost právního úkonu není dotčena tím, že určité osobě je zakázáno podnikat nebo že nemá oprávnění k podnikání“. Z hlediska

určení právního režimu závazkového právního vztahu vzniklého na základě právního úkonu při neoprávněném podnikání je tak třeba na neoprávněného podnikatele pohlížet, jako by byl podnikatelem oprávněným, a na jeho činnost jako na činnost, ke které dochází při oprávněné podnikatelské činnosti.

Pro kvalifikaci osoby věřitele či zprostředkovatele spotřebitelského úvěru tedy není rozhodné, zda tato osoba je držitelem živnostenského oprávnění, které je označené v příloze č. 2 živnostenského zákona jako „*poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru*“, ani jeho označení jako smluvní strany. Rozhodný je v takovém případě obsah činnosti, kterou Instituce ve vztahu k Navrhovateli vykonávala, resp. se zavázala vykonat.

Podle § 2 odst. 1 obchodního zákoníku se podnikáním rozumí „*soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*“

Ze Smlouvy o půjčce finanční arbitr zjistil, že Instituce poskytla finanční prostředky Navrhovateli a Navrhovatel se zavázal Instituci tyto prostředky vrátit a zaplatit za ně odměnu v podobě úroků z půjčky, tj. Instituce vykonávala vlastním jménem, na vlastní odpovědnost činnost za účelem dosažení zisku. Ze Smlouvy o půjčce však finanční arbitr nezjistil, zda Instituce takovou činnost vykonávala soustavně.

Pojem „soustavnost“ vyložil Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 32 Odo 314/2003, ve kterém mj. konstatoval, že „*se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podnikání (i neoprávněné) je tedy ve smyslu uvedeného ustanovení činností soustavnou. V případě uzavření jedné takové smlouvy tato soustavnost zřejmá není.*“

Aby finanční arbitr mohl posoudit, zda Instituce jednala soustavně, vyzval dne 14. 5. 2015, evid. č. FA/5361/2015, dožádanou instituci, společnost M & M reality holding a. s., IČO 27487768, se sídlem Krakovská 1675/2, 110 00 Praha 1 – Nové Město (dále jen „Dožádaná instituce“), aby finančnímu arbitrovi sdělila, zda jí jsou známy osoby, se kterými by Instituce, vstupovala do závazkových smluvních vztahů, jejichž předmětem by bylo nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Dne 26. 5. 2015, evid. č. FA/6056/2015, finanční arbitr obdržel vyjádření od Dožádané instituce, v kterém Dožádaná instituce popřela, že by Instituci vůbec znala.

Finanční arbitr dále usnesením ze dne 4. 6. 2015, evid. č. FA/6189/2015, [redacted] (dále jen „Předkladatel 1“), a usnesením ze dne 3. 7. 2015, evid. č. FA/7149/2015, [redacted] (dále jen „Předkladatel 2“), uložil, aby sdělily, zda mezi nimi a Institucí došlo ke vzniku závazkového smluvního vztahu souvisejícího s nabízením, poskytováním nebo zprostředkováním spotřebitelského úvěru, případně smlouvu o takovém vztahu předložily.

Dne 19. 6. 2015, evid. č. FA/7308/2015, finanční arbitr obdržel vyjádření od Předkladatele 1, který tvrdí, že žádný takový závazkový vztah s Institucí neuzavřel.

Dne 9. 7. 2015, evid. č. FA/8076/2015, finanční arbitr obdržel vyjádření od Předkladatele 2, ve kterém Předkladatel 2 tvrdí, že dne 5. 6. 2012 uzavřel s Institucí smlouvu o půjčce, avšak tuto již nemá k dispozici. Finanční arbitr současně obdržel od Navrhovatele zástavní smlouvu uzavřenou mezi Předkladatelem 2 a společností REVEST s. r. o., IČO 26500728, se sídlem Smrčinská 3238/6, 150 00 Praha 5 (dále jen „REVEST s. r. o.“), ze dne 27. 5. 2013, ze které plyne, že Předkladatel 2 uzavřel s Institucí dne 5. 6. 2012 smlouvu o půjčce, přičemž pohledávka z ní byla postoupena právě společnosti REVEST s. r. o. Dále finanční arbitr obdržel od Navrhovatele smlouvu o zřízení zástavního práva uzavřenou mezi Předkladatelem 2 a

společností APT Corp s. r. o., IČO 24267015, se sídlem Vyšehradská 1349/2, 128 00 Praha 2, ze dne 28. 6. 2013, z které však neplyne, že by tato Instituce s Předkladatelem 2 uzavřela jakoukoliv smlouvu.

Z tvrzení Předkladatele 2 a ze zástavní smlouvy uzavřené mezi Předkladatelem 2 a společností REVEST s. r. o. tak má finanční arbitr za prokázané, že Instituce uzavřela s Předkladatelem 2 dne 5. 6. 2012 smlouvu o půjčce.

Finanční arbitr dále k prokázání soustavnosti činnosti Instituce spočívající v poskytování spotřebitelských úvěrů obdržel od Navrhovatele smlouvu o půjčce uzavřenou mezi Institucí a ■ ze dne 17. 5. 2011, a dále smlouvu o půjčce uzavřenou mezi Institucí a ■

Finanční arbitr tak ze shromážděných podkladů zjistil, že Instituce uzavřela nejméně ve čtyřech případech smlouvu o půjčce, a to konkrétně dne 17. 5. 2011 s ■ dne 5. 6. 2012 s Předkladatelem 2, dne 8. 6. 2012 s ■ a dne 4. 4. 2013 s Navrhovatelem.

Finanční arbitr při posuzování soustavnosti činnosti Instituce dále přihlédl k Navrhovatelem doložené kopii internetové diskuze rozličných osob o Instituci dostupné na adrese <http://uverovepodvody.net/ck-finance-s-r-o-kromeriz>, která obsahuje příspěvky vztahující se k činnosti Instituce jako poskytovatele úvěrů z doby blízké době uzavření Smlouvy o půjčce.

Instituce tedy v průběhu dvou let uzavřela minimálně čtyři smlouvy o půjčce a o dalších případech uzavření takovýchto smluv lze s odkazem na citovanou internetovou diskusi uvažovat. Finanční arbitr proto uzavírá, že Instituce svou činnost spočívající v poskytování spotřebitelských úvěrů provozovala soustavně a finanční arbitr tak nemá důvod pochybovat o tom, že Instituce ve vztahu s Navrhovatelem vystupovala jako věřitel - podnikatel ve smyslu § 2 odst. 1 obchodního zákoníku.

Finanční arbitr považuje Instituci za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi.

Spotřebitelským úvěrem se podle § 1 zákona o spotřebitelském úvěru „rozumí odložená platba, půjčka, úvěr nebo jiná obdobná finanční služba poskytovaná nebo přislíbená věřitelem, nebo zprostředkovatelem.“ Smlouva o půjčce odpovídá citované definici zákona o spotřebitelském úvěru a představuje tak smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a zároveň není ve smyslu ustanovení § 2 tohoto zákona smluvním vztahem vyloučeným z jeho působnosti.

Finanční arbitr tak je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, neboť se jedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytování spotřebitelského úvěru podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 a 3 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle ustanovení § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že v inzertních novinách objevil inzerát, ve kterém Instituce nabízela půjčení peněžních prostředků, a proto Instituci telefonicky kontaktoval s žádostí o půjčku, kterou mu Instituce předběžně v nekonkrétní výši přislíbila s tím, že jednatelé Instituce chtěli nejprve vidět nemovitosti Navrhovatele.

Navrhovatel potvrzuje, že s Institucí následně uzavřeli Smlouvu o půjčce, podle které měla Instituce poskytnout Navrhovateli finanční prostředky ve výši 150.000 Kč. Navrhovatel tvrdí, že jednatele Instituce na něj při podpisu Smlouvy o půjčce naléhali, a proto v místě podpisu, na hlavní poště v Hradci Králové, Navrhovatel „podepsal všechny listiny, které mu pánové ■■■ předložili (aniž by je četl), na některých pánové nechali jeho podpisy ověřit, sami nic nepodepisovali.“

Navrhovatel tvrdí, že od Instituce obdržel částku pouze ve výši 27.000 Kč, o čemž svědčí to, že Navrhovatel Smlouvu o půjčce uzavíral za účelem úhrady některých svých dluhů, avšak v době uzavření Smlouvy o půjčce „k žádným větším úhradám nedošlo“.

Navrhovatel na podporu svého tvrzení, že „nebyly předávány zdaleka takové částky, jaké byly uvedeny ve smlouvách“, odkazuje na postup společnosti FINANC SERVIS s. r. o., která společně s Institucí uzavřela s Navrhovatelem Kupní smlouvu, na základě které měl Navrhovatel prodat své nemovitosti za částku 580.000 Kč, avšak předána mu byla pouze částka 15.000 Kč.

Navrhovatel tvrdí, že po zahájení soudního řízení o určení vlastnického práva uzavřel se společností FINANC SERVIS s. r. o. dohodu o smíru, ve které tato společnost uznala nárok Navrhovatele a zajistila výmaz jejího vlastnického práva z katastru nemovitostí, za což jí měl Navrhovatel uhradit částku 100.000 Kč. Navrhovatel z uvedeného dovozuje, že „nemohly být předány takové částky, jaké byly ve smlouvách uvedeny, protože to by společnost FINANC SERVIS s.r.o. s takovou lehkostí nepřistoupila na to, aby na této věci prodělala přinejmenším 190.000,- Kč.“

Navrhovatel dále tvrdí, že Instituci ze Smlouvy o půjčce uhradil celkem dvě splátky, jednu vkladem na bankovní účet, o čemž však Navrhovatel nemá doklad, a druhou při osobní návštěvě jednatele Instituce dne 6. 6. 2013 ve výši 3.000 Kč, což je zaznamenáno na Výzvě k úhradě dluhu.

Navrhovatel tvrdí, že dne 17. 5. 2015 (pozn. finančního arbitra – myšleno zřejmě dne 17. 5. 2013) utrpěl úraz hlavy, který měl za následek neschopnost Navrhovatele „několik týdnů vnímat a myslet jako normálně (bolesti hlavy, léky atd.).“ a že zejména tento úraz Navrhovatele podle jeho tvrzení zapříčinil, že se dostal do prodlení s pravidelnou splátkou půjčky.

Navrhovatel tvrdí, že ho dne 26. 6. 2013 navštívili jednatele Instituce ■■■ s tím, že po něm požadovali „okamžitou úhradu celé půjčky sjednané dne 4. 4. 2013 (navrhovatel se opozdil s úhradou jedné splátky), nebo podpis nové úvěrové smlouvy a k tomu ještě zástavní smlouvy a kupní smlouvy, za což mu nabízeli půjčení dalších peněz“. Navrhovatel potvrzuje, že podepsal Smlouvu o úvěru a Kupní smlouvu, které mu byly předloženy již připravené k podpisu.

Navrhovatel tvrdí, že jeho závazek ze Smlouvy o půjčce měl být splacen čerpáním úvěru ze Smlouvy o úvěru, když Společnost za účelem splacení dluhu Navrhovatele vůči Instituci zaslala dne 28. 6. 2013 na účet Instituce částku 400.000 Kč. Podle Navrhovatele byla tato částka určena dohodou Instituce a Společnosti a Navrhovatel se na jejím určení nepodílel. Navrhovatel namítá, že za dobu od poskytnutí půjčky ze Smlouvy o půjčce, tj. od 4. 4. 2013, do doby uzavření Smlouvy o úvěru tj. 26. 6. 2013, „nemohl z takové půjčky během necelých tří měsíců vzniknout navrhovateli dluh ve výši rovných 400.000 Kč“.

Navrhovatel dodává, že „nikdy s nikým nejednal o obsahu smluv, které měl podepsat, o výši půjčky a úvěru, o způsobu poskytnutí půjčky a úvěru ani o dalších podmínkách“ a dále že „nikdo mu ani nevysvětlil, zda navrhované smlouvy odpovídají jeho potřebám a finanční situaci“.

Navrhovatel namítá, že Smlouva o půjčce obsahuje ujednání, která jsou v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel rozporuje výši poplatku za sjednání půjčky, když je podle Navrhovatele nepřiměřeně vysoký, neboť jeho výše činí 30.000 Kč, tj. 20 % „z údajně půjčené částky, (odst. I. 4.); obvyklá výše poplatku za sjednání půjčky přitom činí 0,- až 5.000,- Kč“. Dále Navrhovatel považuje za neplatné smluvní ujednání Smlouvy o půjčce, podle kterého „v případě předčasného splacení nedojde k žádnému snížení dluhu“. Stejně tak Navrhovatel považuje za neplatné smluvní ujednání Smlouvy o půjčce, podle kterého „za neprokázání pojištění nemovitostí je sankce zesplatnění půjčky a vedle toho i smluvní pokuta ve výši 100.000,- Kč...“. Dále Navrhovatel považuje za neplatné ujednání Smlouvy o půjčce, podle kterého „za zřízení zástavního práva, věcného břemene či jiných práv třetích osob je sankce zesplatnění a vedle toho i smluvní pokuta ve výši 50.000,- Kč za každé jednotlivé porušení“. Navrhovatel považuje za neplatné rovněž ujednání Smlouvy o půjčce, podle kterého „při nepravdivosti jakéhokoli prohlášení uvedeného v odst. VI.1. je sankce zesplatnění a vedle toho i smluvní pokuta ve výši 15 % z jistiny poskytnuté půjčky...“. Navrhovatel namítá neplatnost ujednání VI. 3. Smlouvy o půjčce, podle kterého „za neoznámení nebo opožděné oznámení o zahájení insolvenčního, exekučního nebo jiného soudního řízení je smluvní pokuta ve výši 50.000,- Kč za každé jednotlivé porušení“, dále ujednání VII. 1., podle kterého „za neprokázání uzavření životního pojištění je sankce zesplatnění půjčky a vedle toho i smluvní pokuta ve výši 100.000,- Kč...“. V rozporu s dobrými mravy jsou podle Navrhovatele také ujednání o smluvních pokutách, když tyto jsou nepřiměřeně vysoké. Navrhovatel upozorňuje na to, že v souvislosti s jakýmkoli prodlením „nastupují kumulativně hned 3 sankce: zesplatnění, smluvní pokuta 0,25 % z dlužných splátek denně a jednorázová smluvní pokuta 25 % z dlužných splátek“.

Navrhovatel namítá i neplatnost ujednání ohledně zajištění dluhu na základě Zástavní smlouvy, kterou konkrétně shledává v tom, že na základě toho ujednání „bylo zřízeno zástavní právo k nemovitostem navrhovatele, jejichž hodnota dle znaleckého posudku ■ činí 3.540.000,- Kč, což jest 23,6-násobek údajné půjčky a více než 130-násobek opravdu poskytnuté půjčky“. Navrhovatel považuje za neplatné také ujednání Zástavní smlouvy, na základě kterých „jsou sjednány další smluvní pokuty ve výši 50.000,- Kč a 100.000,- Kč“.

Navrhovatel tvrdí, že byl ve Smlouvě o půjčce nucen podepsat nepravdivá tvrzení, např. „že mu byly s dostatečným předstihem před uzavřením smlouvy poskytnuty standardní informace o spotřebitelském úvěru, že mu bylo poskytnuto náležité vysvětlení nebo že věřitel s odbornou péčí posoudil jeho schopnost splácet půjčku“.

Navrhovatel namítá, že Smlouva o půjčce neobsahuje všechny povinné údaje požadované zákonem o spotřebitelském úvěru, když v ní není uvedena „celková splátka splatná spotřebitelem, náklady na služby notáře či jiné obdobné náklady, informace o tom, zda případné použití kapitálu, vytvořeného platbami spotřebitele namísto splacení spotřebitelského úvěru, povede k úplnému splacení spotřebitelského úvěru apod.“.

A konečně, Navrhovatel namítá, že Instituce neposoudila s odbornou péčí schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr, jelikož Instituce nezjišťovala, „zda a v jaké výši má navrhovatel závazky vůči jiným věřitelům, neověřoval výši navrhovatelových příjmů a nečinil ani jiná opatření, která by měla směřovat k řádnému posouzení schopnosti navrhovatele splácet půjčku“. Instituce se totiž podle Navrhovatele omezila pouze na „posouzení hodnoty zástavy“.

5. Tvrzení Instituce a podklady předložené Institucí

Instituce se k návrhu Navrhovatele nevyjádřila ani nepředložila žádné podklady.

6. Podklady opatřené finančním arbitrem

Finanční arbitr v rámci své úřední činnosti, konkrétně ze spisu spis. zn. FA/SU/208/2014 vedeného v řízení zahájeném na návrh Navrhovatele, opatřil:

- a) potvrzení o výši starobního důchodu Navrhovatele vydané dne 26. 6. 2013 Českou správou sociálního zabezpečení;
- b) závazné potvrzení o budoucím, podmíněném zániku zástavního práva k nemovitostem ze dne 25. 6. 2013 (dále jen „Potvrzení o zániku zástavního práva“);
- c) výpis z katastru nemovitostí prokazující stav evidovaný k datu 26. 3. 2014 u nemovitostí zapsaných na listu vlastnictví č. ■■■ vedeného u Katastrálního úřadu pro Královéhradecký kraj, katastrální pracoviště Hradec Králové, pro katastrální území Předměřice nad Labem, obec Předměřice nad Labem (dále jen „Výpis z katastru nemovitostí“).

7. Pokus o smír

Finanční arbitr v souladu s ustanovením § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Vzhledem k tomu, že se Instituce k výzvě finančního arbitra nevyjádřila, nebylo možné smírného řešení sporu v řízení před finančním arbitrem dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady. Finanční arbitr v řízení postupuje podle zákona o finančním arbitrovi a podle § 24 tohoto zákona přiměřeně podle správního řádu.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je určení neplatnosti Smlouvy o půjčce, určení, že Navrhovatel Instituci ze Smlouvy o půjčce ničeho nedluží a dále určení neplatnosti Zástavní smlouvy.

8.1. Rozhodná právní úprava

Strany sporu uzavřely Smlouvu o půjčce před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), který nabyl účinnosti 1. 1. 2014. Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Takový byl i záměr zákonodárce, což je patrné z důvodové zprávy k tomuto ustanovení s tím, že se jedná o ustanovení kogentní povahy přejímající myšlenku § 763 odst. 1 obchodního zákoníku, které vyjadřuje zásadu, že zákony nepůsobí nazpět a proto se novým občanským zákoníkem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti. Právní poměry založené obligačními smlouvami se mají podle třetího odstavce spravovat dosavadními právními předpisy až do svého zániku, a to především s ohledem na zásadu právní jistoty smluvních stran,

kteře smlouvu uzavřely za určitých podmínek a v určitém právním prostředí a nemohly předpokládat, že dojde ke změně právní úpravy.

Při posuzování platnosti závazkového vztahu ze Smlouvy o půjčce, jejich ustanovení a práv a povinností z nich plynoucích, bude finanční arbitr tedy aplikovat právní úpravu účinnou v době před novým občanským zákoníkem, tedy příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), v tomto případě občanského zákoníku ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o půjčce do dne 31. 12. 2013.

Obecně, smlouva o půjčce je smluvním typem upraveným v § 657 a § 658 občanského zákoníku. Relevantním právním předpisem upravujícím vztahy účastníků řízení je tedy občanský zákoník, konkrétně jeho část osmá.

Smlouva o půjčce je současně smlouvou spotřebitelskou podle části první, hlavy páté občanského zákoníku, jelikož naplňuje znaky spotřebitelské smlouvy uvedené v ustanovení § 52 občanského zákoníku. Stejně tak je Smlouva o půjčce smlouvou o spotřebitelském úvěru, uzavřenou v režimu zvláštní právní úpravy, konkrétně zákona o spotřebitelském úvěru.

8.2. Posouzení úvěruschopnosti

Zákon o spotřebitelském úvěru upravuje povinnost věřitele s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr v ustanovení § 9 odst. 1, když stanoví, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele. Věřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná.“

Zákon o spotřebitelském úvěru, který tuto povinnost upravuje, byl přijat v souvislosti s plněním povinnosti České republiky, jako členského státu Evropské unie, transponovat do svého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. 4. 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „Směrnice 2008/48/ES“).

Bod 26 preambule této směrnice mj. uvádí, že „především na rozšiřujícím se úvěrovém trhu je důležité, aby se věřitelé nepouštěli do nezodpovědného půjčování ani neposkytovali úvěry bez předchozího posouzení úvěruschopnosti, a členské státy by měly vykonávat nezbytný dohled s cílem předejít takovému jednání, a měly by pro tyto případy stanovit nezbytné prostředky k sankcionování věřitelů. ... měli by mít věřitelé povinnost kontrolovat v jednotlivých případech úvěruschopnost spotřebitele. Za tímto účelem by jim mělo být dovoleno využívat informace poskytnuté spotřebitelem nejen během přípravy dané úvěrové smlouvy, ale i v průběhu dlouhodobého obchodního vztahu... Rovněž spotřebitel by měl jednat obezřetně a dodržovat své smluvní povinnosti“. Bod 28 pak doplňuje, že „k posouzení úvěruschopnosti spotřebitele by měl věřitel rovněž vyhledávat v příslušných databázích; právní a faktické okolnosti mohou vyžadovat, aby se toto vyhledávání lišilo co do rozsahu“.

Článek 8 odst. 1 Směrnice 2008/48/ES zakotvil povinnost členských států zajistit, „aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi“.

Cíle a principy stanovené Směrnicí 2008/48/ES zákonodárce promítl do ustanovení § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, které stanoví, že „[v]ěřitel před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, či změnou takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru, je povinen s odbornou péčí posoudit schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr, a to na základě dostatečných informací získaných i od spotřebitele, a je-li to nezbytné, nahlédnutím do databází umožňujících posouzení úvěruschopnosti spotřebitele“. Do odstavce 3 tohoto ustanovení pak zákonodárce vtělil povinnost žadatele o úvěr s věřitelem spolupracovat, když stanovil, že „[s]potřebitel poskytne věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje nezbytné pro posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr“.

Přijetím zákona o spotřebitelském úvěru tedy došlo k zakotvení právního rámce přiměřené ochrany spotřebitele v podobě povinnosti věřitele kvalifikovaně posoudit schopnost spotřebitele úvěr splácet. Sám věřitel by měl mít přirozený zájem uzavřít smlouvu o úvěru pouze s takovým dlužníkem, který bude dluh schopen řádně splácet.

Novela zákona o spotřebitelském úvěru provedená zákonem č. 43/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů (dále jen „novela“), s účinností od 25. 2. 2013 výslovně zavedla soukromoprávní sankci v případě porušení povinnosti věřitele stanovené § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.

Jasný cíl zákonodárce lze vysledovat, když důvodová zpráva k této novele definovala jako jeden z největších problémů trhu se spotřebitelskými úvěry právě nedostatečné posouzení schopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. Přestože podle názoru předkladatele novely – Ministerstva financí bylo možné již ze znění zákona o spotřebitelském úvěru předcházejícího novele dovodit, že „v případě negativního výsledku posouzení schopnosti spotřebitele splácet úvěr nemá být úvěr poskytnut (opačné jednání je dle názoru předkladatele v rozporu s dobrými mravy), tento výklad neměl jednoznačnou oporu v normativním textu“. Cílem novely proto bylo posílit, resp. zdůraznit, princip zodpovědného úvěrování a zamezit případům, kdy věřitel předem počítá s možností, že dlužník s velkou pravděpodobností úvěr nesplatí.

Změna ustanovení § 9 spočívá ve spojení porušení povinnosti odborné péče na straně úvěrové instituce s neplatností smlouvy o spotřebitelském úvěru, když zákonodárce doplnil do odstavce 1 tohoto ustanovení poslední větu: „[v]ěřitel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud je po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet, jinak je smlouva, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, neplatná“.

Důvodová zpráva k novele v části týkající se § 9 podává, že „věřitel je při posouzení úvěruschopnosti povinen vzít v potaz jak stávající situaci klienta, zejména jeho příjmy i výdaje, tak i skutečnosti, které lze na základě informací dostupných v době před uzavřením smlouvy s vysokou mírou pravděpodobnosti očekávat (např. předpokládaný příjem z projednávaného dědického řízení, prodeje nemovitosti, auta, pojistného plnění atp.). Důraz při posouzení úvěruschopnosti je přitom kladen na poměr mezi příjmy a výdaji spotřebitele a na posouzení toho, zda spotřebiteli zbude po vynaložení běžných výdajů měsíčně taková částka, jaká je potřeba pro splácení úvěru. Při posuzování budoucí schopnosti spotřebitele splácet úvěr se vychází ze stávajícího stavu a presumpce jeho zachování do budoucna. Budoucí změny, informace, o nichž je již věřiteli známa, je však nutno vzít při posouzení v úvahu (např. když se spotřebitel již nachází ve výpovědní lhůtě z pracovního poměru). Nejde však přitom o získání stoprocentní jistoty, že úvěr bude v budoucnu splacen, neboť není např. možno s jistotou vyloučit, že spotřebitel obdrží výpověď z pracovního poměru či dlouhodobě onemocní.“

Z uvedeného je zřejmé, že cílem zákonodárce bylo efektivně zamezit předlužování spotřebitelů, kteří nejsou schopni své závazky řádně splatit. Již Směrnice 2008/48/ES v preambuli, jakož i v samotném textu, klade na zodpovědnost věřitelů rozhodnout, zda se spotřebitelem smlouvu o úvěru uzavře či nikoliv. Zákon o spotřebitelském úvěru pak tento koncept v podstatě identicky, s ohledem na režim maximální harmonizace Směrnice 2008/48/ES, přejímá a stanoví navíc (patrně za účelem dosažení odpovídajícího efektu) soukromoprávní následek chybného posouzení. Z textu směrnice i zákona o spotřebitelském úvěru přitom vyplývá, že informace pro takové rozhodnutí si má věřitel opatřit sám, popř. ve spolupráci s žadatelem o úvěr.

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele věřitel tedy vychází jak z informací dodaných spotřebitelem, tak z informací, které získává z jiných dostupných zdrojů při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Je povinností věřitele takto získané informace shromáždit, vyhodnotit jejich dostatečnost a rozhodnout, zda a které informace je nezbytné dále ověřovat, popř. jejich znalost prohlubovat. Povinností věřitele je mj. nahlédnout i do databází shromažďujících informace o již existujících úvěrových vztazích spotřebitele, pokud lze z informací získaných od spotřebitele usuzovat, že již byl nebo stále je v jiném úvěrovém vztahu.

Je-li věřitelem banka, je na místě, aby při zkoumání výdajů spotřebitele věřitel hodnotil i informace z databází shromažďujících informace o nebankovních úvěrových vztazích; nebankovní věřitel pak může informace o spotřebitelových bankovních úvěrech získat např. s pomocí spotřebitele. Za dostatečné se považují pouze takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, ze kterých je věřitel schopný získat objektivní obraz o jeho finanční situaci.

Spotřebitel je podle § 9 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru povinen poskytnout věřiteli na jeho žádost úplné, přesné a pravdivé údaje. Tato povinnost však nezabavuje věřitele povinností jednat s odbornou péčí, tedy vyžádat si od spotřebitele potřebné informace, aktivně opatřovat další přiměřené a objektivně zjistitelné informace o spotřebiteli a všechny získané informace řádně vyhodnotit. Shodný názor co do povinnosti ověřit tvrzení spotřebitele ostatně zastávají i obecné soudy (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 32 Odo 1726/2006).

Schopnost spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr finanční arbitr chápe jako situaci, kdy v závislosti na frekvenci splácení zbyde spotřebiteli v jeho osobním/domácím rozpočtu dostatek finančních prostředků na to, aby bez jakýchkoliv problémů a omezení mohl splácet splátku v předpokládané výši. Proto Instituce musí mimo jiné analyzovat spotřebitelův osobní/domácí rozpočet, a to jak stranu příjmů, tak stranu výdajů, a to vždy ve vztahu ke konkrétnímu žadateli o úvěr a informacím o jeho konkrétních příjmech ze zaměstnanecké či jiné činnosti, nákladech na bydlení, dopravu, domácnost nebo nezaopatřené děti. Analýza pouze některé ze stran rozpočtu sama o sobě k posouzení úvěruschopnosti nepostačuje.

Pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele je zcela bez významu, zda je ochotný poskytnout věřiteli zajištění v podobě zástavního práva či zajišťovacího převodu práva k nemovitosti, když tato skutečnost nemá o jeho schopnosti řádně splácet úvěr bez negativního zásahu do jeho osobních nebo majetkových poměrů žádnou vypovídací hodnotu.

Obsah povinností jednat při posuzování úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zákon o spotřebitelském úvěru neobsahuje. Právní pojem odborná péče je považován za tzv. neurčitý právní pojem, který se má vykládat v kontextu obecné právní úpravy i konkrétních skutkových okolností.

Finanční arbitr nejprve zkoumal jiné právní předpisy, v nichž je tento pojem, resp. jeho obsah obsažen.

Odbornou péčí vymezuje (pro účely tohoto zákona) např. § 2 odst. 1 písm. o) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „*odbornou péčí se rozumí úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti*“. Obdobně tento pojem definuje např. § 32 odst. 1 zák. č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví, že „*[i]nvestiční zprostředkovatel je povinen poskytovat investiční služby s odbornou péčí. Vynaložení odborné péče především znamená, že investiční zprostředkovatel jedná kvalifikovaně, čestně a spravedlivě a v nejlepším zájmu zákazníků, zejména plní povinnosti podle této hlavy*“.

Odborná péče je tak v kontextu zákona o spotřebitelském úvěru korektiv jednání věřitele, které v tomto případě posoudí finanční arbitr, a zakládá se jak na objektivním hledisku, tj. na odborných znalostech a schopnostech, tak na hledisku subjektivním, spočívajícím v pečlivosti konkrétního věřitele.

Ke shodným závěrům co do posouzení úvěruschopnosti s odbornou péčí dospěl i Nejvyšší správní soud v rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, sp. zn. 1 As 30/2015, ve kterém uvedl, že § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je třeba vykládat tak, že „*věřitel musí náležitě pečlivě zjišťovat schopnost spotřebitele splácet úvěr a požadovat doklady k jeho tvrzení. Je také nutno dovodit, že věřitel by měl úvěruschopnost dlužníka aktivně zjišťovat a prověřovat, nikoliv se spokojit pouze s jeho ničím nedoloženými prohlášeními.... postup stěžovatelky, která posuzovala úvěruschopnost spotřebitele pouze na základě jejich ničím nedoložených prohlášení, byl v rozporu s požadavkem zjištění schopnosti spotřebitele splácet úvěr s odbornou péčí ve smyslu § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru.*“ Obdobně jako finanční arbitr pak Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že „*požadovanými doklady pro prokázání úvěruschopnosti spotřebitele mohou být např. potvrzení o zaměstnání a příjmu, výplatní pásky, výpis z bankovního účtu žadatele a podobně. Nejednalo by se tedy o opakovaná prohlášení téhož obsahu, jak uvádí stěžovatelka, neboť ta by skutečně byla nadbytečná. Mělo by jít o doklady vydané spotřebiteli třetí stranou, které budou objektivně a věrohodně vypovídat o spotřebitelově schopnosti dostát svým závazkům ze smlouvy o úvěru.*“

Finanční arbitr zkoumal, zda Instituce splnila povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí v tomto konkrétním případě.

Navrhovatel tvrdí, že Instituce žádným způsobem neprověřovala jeho měsíční příjmy ani výdaje.

Instituce se k výzvě finančního arbitra k vyjádření k návrhu na zahájení řízení podanému Navrhovatelem nevyjádřila ani nedoložila podklady k prokázání, že s odbornou péčí posoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr poskytnutý na základě Smlouvy o půjčce. Přitom podle vyvratitelné právní domněnky upravené v § 22 odst. 5 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „*[n]ení-li prokázán opak, má se za to, že věřitel povinnosti podle § 5, 7 a 9 nesplnil.*“

Vzhledem k tomu, že Instituce neprokázala opak ohledně tvrzení Navrhovatele, že s odbornou péčí neposoudila schopnost Navrhovatele splácet spotřebitelský úvěr, nezbyvá finančnímu arbitrovi na základě shromážděných podkladů než konstatovat, že Instituce podle § 22 odst. 5 ve spojení s § 9 zákona o spotřebitelském úvěru neposoudila úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí, resp. ji neposoudila vůbec.

Pro úplnost, finanční arbitr zhodnotil příjmy a výdaje Navrhovatele v době uzavření Smlouvy o půjčce tak, jak se mu je podařilo v průběhu řízení ze shromážděných podkladů zjistit.

Z Čestného prohlášení Navrhovatele finanční arbitr zjistil, že výše jeho průměrného čistého měsíčního příjmu činí 14.951 Kč. Tuto skutečnost si finanční arbitr ověřil i z potvrzení o výši starobního důchodu Navrhovatele vydaného dne 26. 6. 2013 Českou správou sociálního zabezpečení, které finanční arbitr opatřil v rámci své úřední činnosti. Ačkoliv Čestné prohlášení Navrhovatele pochází ze dne 22. 6. 2013, tedy z doby po uzavření Smlouvy o půjčce, lze údaje týkající se příjmů Navrhovatele v něm obsažené vztáhnout i na smluvní vztah ze Smlouvy o půjčce uzavřený dne 4. 4. 2013, neboť výše příjmů je zde zaznamenávána za předchozích 12 kalendářních měsíců.

Navrhovatel v Čestném prohlášení současně uvedl, že jeho měsíční výdaje činí 7.300 Kč. Vzhledem k tomu, že tyto náklady jsou tvořeny náklady na domácnost a náklady na bydlení, finanční arbitr může opět vyjít z předpokladu, že se tyto za dobu od 4. 4. 2013 do 22. 6. 2015 výrazným způsobem nezměnily.

Navrhovatel dále doložil, že v době uzavření Smlouvy o půjčce splácel půjčky poskytnuté společností PROFI CREDIT Czech, a. s., a to konkrétně půjčky ze smluv o půjčce č. ■ s měsíční splátkou ve výši 1.250 Kč, č. ■ s měsíční splátkou ve výši 1.000 Kč, č. ■ s měsíční splátkou ve výši 1.454 Kč, č. ■ s měsíční splátkou ve výši 1.097 Kč a č. ■ s měsíční splátkou ve výši 1.263 Kč.

Měsíční výdaje Navrhovatele tedy v době uzavření Smlouvy o půjčce činily nejméně 13.364 Kč. Po odečtení Navrhovatelových výdajů od jeho příjmů, tak zůstala v Navrhovatelově rozpočtu pouze částka ve výši 1.587 Kč.

Pokud se pak Navrhovatel zavázal v článku II. odst. 3 Smlouvy o půjčce ke splacení úvěru „v 60 pravidelných měsíčních splátkách“, když „[v]ýše každé splátky od první po poslední činí 3.647,71 Kč“, nemůže finanční arbitr než uzavřít, že Instituce při posouzení úvěruschopnosti, pokud by ho prováděla, nemohla zohlednit stávající finanční situaci Navrhovatele, když Navrhovatelův rozpočet v době uzavření Smlouvy o půjčce na první pohled neumožňoval včasné a řádné plnění takového závazku. Takový postup Instituce nemůže finanční arbitr nejen v projednávaném případě, ale i obecně považovat za postup splňující kritéria odborné péče, neboť ze strany Instituce jako úvěrového věřitele nedošlo ke splnění povinnosti objektivně získat všechny informace potřebné pro zhodnocení finanční situace Navrhovatele jako spotřebitele a s odbornou péčí tak posoudit, zda je schopen řádně úvěr splácet bez negativních zásahů do jeho majetkových a společenských poměrů.

Instituce by přitom při řádném prověření, zda má Navrhovatel jiné dluhy vůči jiným věřitelům, musela dospět k závěru, že při vzniku dalšího závazku ve formě splacení úvěru poskytnutého na základě Smlouvy o půjčce, by výdaje Navrhovatele přesáhly jeho příjmy.

Jelikož Instituce nesplnila zákonem jí uloženou povinnost posoudit úvěruschopnost Navrhovatele s odbornou péčí, a poskytla úvěr bez toho, aby bylo zřejmé, že bude Navrhovatel schopen úvěr splatit, je Smlouva o půjčce podle § 9 odst. 1 věta druhá zákona o spotřebitelském úvěru neplatná.

V případě Smlouvy o půjčce se jedná o absolutní neplatnost právního úkonu, tedy o neplatnost, která nastává přímo ze zákona. Absolutní neplatnost znamená neplatnost právního úkonu od samého počátku a na právní úkon se hledí jakoby nikdy nevznikl a účastníkům z tohoto

právního vztahu nevznikají žádná práva ani povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2221/2013).

Vzhledem k tomu, že finanční arbitr zjistil absolutní neplatnost Smlouvy o půjčce, neposuzoval neplatnost jednotlivých ustanovení Smlouvy o půjčce, jejichž neplatnost Navrhovatel namítá ve svém návrhu. Stejně tak finanční arbitr nevyhověl návrhu Navrhovatele na provedení výslechu ■, který Navrhovatel navrhl za účelem objasnění způsobu jednání Instituce při uzavírání smluv s jejími klienty. Důvod výslechu uvedené osoby totiž nijak nesouvisí s předmětem sporu, a proto by jeho provedení bylo nejen nevhodné, ale i bez významu pro právní posouzení tohoto sporu.

8.3. *Výše dluhu Navrhovatele ze Smlouvy o půjčce*

S ohledem na absolutní neplatnost Smlouvy o půjčce, kdy plnění přijaté na základě absolutně neplatného úkonu představuje bezdůvodné obohacení vzniklé okamžikem jeho přijetí, zabýval se finanční arbitr tím, jaké vzájemné závazky mezi Navrhovatelem a Institucí v důsledku plnění na základě neplatné Smlouvy o půjčce existují, tj. zda na straně některého z účastníků řízení nedošlo ke vzniku bezdůvodného obohacení.

Bezdůvodným obohacením se podle § 451 odst. 2 občanského zákoníku rozumí „*majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů*“, přičemž podle odstavce prvního „*[k]do se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat*“. Ustanovení § 457 téhož zákona současně doplňuje, že „*[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal*“.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr zjistil, že Instituce poskytla Navrhovateli na základě Smlouvy o půjčce plnění ve výši 150.000 Kč, když z článku I. odst. 2 Smlouvy o půjčce vyplývá, že „*[p]eněžitá půjčka poskytovaná věřitelem činí 150.000 Kč*“ a dále z článku I. odst. 3 vyplývá, že „*[f]inanční prostředky, jež jsou předmětem půjčky byly na základě dohody stran předány před podpisem této smlouvy o půjčce v hotovosti, což stvrzují svými níže připojenými podpisy*“. Ačkoliv Navrhovatel v průběhu řízení namítl, že částku ve výši 150.000 Kč od Instituce neobdržel, když mu byla v hotovosti vyplacena pouze částka ve výši 27.000 Kč, toto své tvrzení nijak nedoložil. Finanční arbitr má s ohledem na výslovné prohlášení Navrhovatele ve Smlouvě o půjčce za prokázané, že Navrhovatel převzal od Instituce 150.000 Kč. Skutečnost, že finanční arbitr shledal Smlouvu o půjčce absolutně neplatnou, nebrání tomu, aby finanční arbitr při prokazování toku peněžních prostředků mezi Navrhovatelem a Institucí vycházel z ustanovení Smlouvy o půjčce, neboť v tomto případě nelze na citované ustanovení pohlížet z hlediska vzniku, změny nebo zániku práv a povinností smluvních stran, nýbrž jako na prohlášení stvrzující dřívější předání peněžních prostředků a které má pouze deklaratorní účinky.

Plnění ve výši 150.000 Kč, které Navrhovatel převzal od Instituce na základě absolutně neplatné Smlouvy o půjčce, tak představuje ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku bezdůvodné obohacení, které je Navrhovatel povinen podle § 457 občanského zákoníku Instituci vydat.

Finanční arbitr však má současně za prokázané, že Navrhovatel uhradil Instituci na základě neplatné Smlouvy o půjčce v den jejího podpisu podle článku I. odst. 4. poplatek za uzavření smlouvy ve výši 30.000 Kč, což vyplývá z článku I. odst. 4. Smlouvy o půjčce, podle kterého „*[s]mluvní strany se dohodly, že za sjednání poskytnutí půjčky zaplatí dlužník věřiteli poplatek ve výši 30.000 Kč, který je splatný při podpisu této půjčky. „[...] Poplatek za sjednání půjčky byl na základě dohody stran uhrazen věřiteli při podpisu této smlouvy o půjčce v hotovosti, což*

účastníci stvrzují svými níže připojenými podpisy.“ Dále má finanční arbitr za prokázané, že Navrhovatel uhradil Instituci dne 28. 6. 2013 částku ve výši 400.000 Kč, což vyplývá z Výpisu z účtu Společnosti. Naopak Navrhovatel nijak nedoložil své tvrzení ohledně provedení platby ve výši 3.647,71 Kč vkladem hotovosti na bankovní účet Instituce, ani ohledně platby ve výši 3.000 Kč ze dne 6. 6. 2013. Ačkoliv je posledně uvedená platba zaznamenána na Výzvě k úhradě dluhu a stvrzena podpisem Navrhovatele, její přijetí není potvrzeno podpisem ze strany Instituce, a proto finanční arbitr nemůže vzít její úhradu za prokázanou. Bezdůvodné obohacení na straně Instituce ve smyslu § 451 odst. 2 občanského zákoníku tak odpovídá částce ve výši 430.000 Kč, kterou je Instituce povinna podle § 457 občanského zákoníku Navrhovateli vydat.

Pokud jde o započtení vzájemných pohledávek, finanční arbitr doplňuje, že v případě bezdůvodného obohacení neexistuje zákonná úprava, podle které by byla stanovena splatnost pohledávek vzniklých z tohoto právního titulu, doba plnění je obvykle vázána na výzvu věřitele podle § 563 občanského zákoníku a dlužník je povinen splnit svůj dluh den následující po dni, kdy byl věřitelem vyzván k plnění (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 33 Odo 336/2005). Z tohoto důvodu tak nelze ani vzájemné pohledávky vzniklé z bezdůvodného obohacení bez dalšího započíst a je nutné přihlídnout k tomu, kdy se obě pohledávky staly splatnými. Jelikož vznik bezdůvodného obohacení mezi účastníky řízení vyšel najevo až v průběhu řízení před finančním arbitrem, když finanční arbitr zjistil, že Smlouva o půjčce je absolutně neplatná, nedošlo doposud ani jednou ze stran sporu k výzvě k plnění a jednotlivé pohledávky Navrhovatele a Instituce vzniklé z bezdůvodného obohacení se tak nestaly splatnými a nejsou proto způsobilými k započtení.

Finanční arbitr s ohledem na uvedené konstatuje, že co se týče nároku Navrhovatele na určení, že Instituci ze Smlouvy o půjčce ničeho nedluží, tento nárok Navrhovateli nesvědčí, a proto finanční arbitr v této části návrhu nemůže Navrhovateli vyhovět, když tu existuje pohledávka Instituce za Navrhovatelem ve výši 150.000 Kč. Uvedené je však bez významu pro skutečnost, že se Instituce na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila a toto bezdůvodné obohacení je povinna podle § 457 občanského zákoníku Navrhovateli vydat.

8.4. Neplatnost Zástavní smlouvy

Navrhovatel se dále v řízení před finančním arbitrem domáhá určení neplatnosti Zástavní smlouvy. Takové rozhodnutí je deklaratorním rozhodnutím ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu, neboť se jím rozhoduje o tom, zda tu právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí založený Zástavní smlouvou je či není.

Podle ustanovení § 142 odst. 1 správního řádu platí, že *„správní orgán v mezích své věcné a místní příslušnosti rozhodne na žádost každého, kdo prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jeho práv, zda určitý právní vztah vznikl a kdy se tak stalo, zda trvá, nebo zda zanikl a kdy se tak stalo.“* Podmínkou pro rozhodnutí podle § 142 odst. 1 správního řádu tak je prokázání, že takové rozhodnutí je nezbytné pro uplatnění práv žadatele.

Při posuzování toho, zda je rozhodnutí ohledně neplatnosti Zástavní smlouvy v daném případě nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele, přihlédl finanční arbitr k rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 58/2003, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že *„[n]a určení, že je neplatná zástavní smlouva, podle níž bylo vloženo do katastru nemovitostí zástavní právo, není naléhavý právní zájem [§ 80 písm. c) o. s. ř.]. K odstranění nejistoty v právním postavení žalobce nebo k zamezení ohrožení jeho práva může v tomto případě vést pouze určení toho, zda tu zástavní právo je či není.“* Ačkoliv citované rozhodnutí Nejvyššího soudu hovoří v souvislosti s určení neplatnosti zástavní smlouvy o naléhavém právním zájmu, který u takové

smlouvy absentuje ve smyslu občanského soudního řádu, finanční arbitr je přesvědčen o tom, že citované rozhodnutí lze vztáhnout i na řízení vedená podle § 142 správního řádu.

Finanční arbitr při tomto vychází z výkladu obsahu pojmu naléhavý právní zájem obsaženého v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 1971, sp. zn. 2 Cz 8/71, podle kterého „[n]aléhavý právní zájem na určení je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce, nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým.“ Právě nutnost existence ohroženého subjektivního práva žadatele lze shledat i u předpokladu prokázání nezbytnosti rozhodnutí pro uplatnění práv žadatele požadovaného správním řádem.

Podle rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 52 A 67/2012-38, „[p]rvní podmínkou na straně žadatele, požaduje-li tento vydání deklaratorního rozhodnutí o žádosti podle [§ 142 odst. 1](#) správního řádu z roku 2004, je prokázání nezbytnosti takového rozhodnutí pro uplatnění práv žadatele, přičemž jednali se o opětovné rozhodnutí o témže právním vztahu, pak kumulativně přistupuje druhá podmínka, a to podmínka povinnosti tvrzení a následně povinnosti prokázání nových skutečností (s výhradou možnosti správního orgánu provést i nenavržené důkazy ve smyslu [§ 142 odst. 3](#) ve spojení s [§ 141 odst. 4](#) správního řádu z roku 2004), které odůvodňují změnu v posouzení právního vztahu. Právě splnění této posledně uvedené podmínky tvrzení a prokázání změny poměrů je způsobilé prolomit překážku řízení tzv. věci rozhodnuté („rei administratae“) ve smyslu procesněprávním a právní jistotu ostatních účastníků právního vztahu či ostatních osob dotčených na svých právech představovanou právní mocí rozhodnutí ve smyslu hmotněprávním.“ Soud v citovaném rozhodnutí připustil prolomení překážky řízení tzv. věci rozhodnuté opětovným rozhodnutím o témže právním vztahu. O témže právním vztahu tedy již bylo meritorně negativně rozhodnuto, a to právě z důvodu neprokázání nezbytnosti rozhodnutí pro uplatnění práv žadatele. Z citovaného rozhodnutí tak finanční arbitr výkladem dospěl k závěru, že v případě, že Navrhovatel neprokázal nezbytnost vydání rozhodnutí o určení pro uplatnění jeho práv, nezbyvá finančnímu arbitrovi než o takovém návrhu rozhodnout tak, že ho zamítne.

Současně, finanční arbitr není příslušný k rozhodnutí o tom, že zástavní právo platně nevzniklo (a Navrhovatel se takové určení v řízení před finančním arbitrem ani nedomáhal), neboť se jedná o rozhodnutí o věcném právu, tj. o absolutním právu, které náleží Instituci jako zástavnímu věřiteli. Z povahy věci není v takovém případě rozhodováno o sporných právech a povinnostech mezi spotřebitelem a věřitelem při poskytnutí úvěru, nýbrž o tom, zda zástavnímu věřiteli takovéto věcné právo svědčí. Finanční arbitr není příslušný k rozhodnutí o existenci zástavního práva, neboť se nejedná o spor mezi věřitelem a spotřebitelem při poskytnutí spotřebitelského úvěru, ani o jiný spor podle § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi. Nadto, finanční arbitr zjistil, že už v době podání návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem zástavní právo zřízené na základě Zástavní smlouvy již v katastru nemovitostí zapsáno nebylo a současně finanční arbitr nezjistil, že by se ze Zástavní smlouvy po Navrhovateli Instituce něčeho domáhala.

Finanční arbitr tak návrh Navrhovatele v části, ve které se Navrhovatel domáhá určení neplatnosti Zástavní smlouvy, zamítl, neboť takové rozhodnutí není ve smyslu § 142 odst. 1 správního řádu nezbytné pro uplatnění práv Navrhovatele.

9. K výrokům nálezu

Finanční arbitr zjistil, že Instituce schopnost Navrhovatele splácet úvěr neposoudila s odbornou péčí, resp. v rozporu se zákonem uzavřela s Navrhovatelem Smlouvu o půjčce a poskytla mu spotřebitelský úvěr, ačkoliv z poměrů Navrhovatele bylo zřejmé, že nebude schopen

spotřebitelský úvěr řádně splácet. Finanční arbitr proto, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto nálezu rozhodl, že Smlouva o půjčce je podle § 9 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru absolutně neplatná.

Vzhledem k tomu, že finanční arbitr zjistil, že Smlouva o půjčce je absolutně neplatná, představuje částka ve výši 150.000 Kč, kterou Instituce poskytla Navrhovateli, bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele vzniklé plněním z neplatného právního úkonu podle § 451 odst. 2 občanského zákoníku. Finanční arbitr proto návrh Navrhovatele v části, ve které se domáhá určení, že Instituci ze Smlouvy o půjčce ničeho nedluží, zamítl, jak je uvedeno ve výroku II. tohoto nálezu.

Pokud jde o Zástavní smlouvu, finanční arbitr neshledal, že rozhodnutí o určení, že je Zástavní smlouva neplatná, je nezbytné pro uplatnění Navrhovatelových práv, a proto finanční arbitr řízení v této části, ve výroku III. tohoto nálezu zamítl.

Podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, v případě že finanční arbitr, byť i jen z části, vyhoví návrhu navrhovatele, uloží instituci sankci, která činí 10 % z částky, kterou je instituce podle nálezu povinna zaplatit navrhovateli, přičemž pokud je takto vypočtená sankce nižší než 15.000 Kč, je finanční arbitr povinen uložit sankci právě ve výši 15.000 Kč. Zaplacení částky 15.000 Kč finanční arbitr uloží i v případě, kdy předmětem sporu není peněžitá částka.

Jelikož finanční arbitr v nálezu z části vyhověl návrhu Navrhovatele, ukládá v souladu s ustanovením § 17a zákona o finančním arbitrovi současně Instituci ve výroku IV. tohoto nálezu sankci ve výši 15.000 Kč, neboť předmětem sporu vymezeným Navrhovatelem nebyla peněžitá částka. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinna ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Účastník řízení může proti tomuto nálezu podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi podat do 15 dnů od jeho doručení tomuto účastníku řízení písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi, přičemž platí, že včas podané námitky mají odkladný účinek.

Tento náleze je podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi v případě, že Instituce dobrovolně nesplní povinnost tímto nálezem uloženou, soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu, jakmile uplyne lhůta k plnění v tomto nálezu Instituci uložená.

V Praze dne 24. 11. 2015

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr